

Zmienność rozwojowa i chemiczna pierwiosnki lekarskiej (*Primula veris* L.) występującej we wschodniej Polsce

Ewelina Pióro-Jabrucka, Katarzyna Bączek, Olga Kosakowska,
Izabela Szymborska-Sandhu, Zenon Węglarz

Katedra Roślin Warzywnych i Leczniczych

Wydział Ogrodnictwa, Biotechnologii i Architektury Krajobrazu

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

ul. Nowoursynowska 159, 02-776 Warszawa

Pierwiosnka lekarska (*P. veris* L.= *P. officinalis* (Hill.) L., rodzina *Primulaceae*) występuje w Polsce rzadko, głównie na niżu. Rośnie w widnych lasach mieszanych, na suchych, słonecznych łąkach, pastwiskach i skarpach. Zagrozeniem dla gatunku jest m.in. przekształcanie wielogatunkowych łąk, w łąki uprawne oraz niekontrolowany zbiór roślin ze stanu naturalnego dla celów leczniczych i ozdobnych np. do ogródków przydomowych. Surowcem zielarskim u pierwiosnki lekarskiej są organy podziemne tj. kłącza z korzeniami oraz kwiaty. Surowce te wchodzi w skład mieszanek i preparatów ziołowych o działaniu wykrztuśnym i moczopędnym. Celem przeprowadzonych badań była ocena zmienności rozwojowej i chemicznej ośmiu populacji pierwiosnki lekarskiej, występującej we wschodniej części Polski. Z każdej populacji wybrano losowo 10 kwitnących osobników na których przeprowadzono szczegółowe obserwacje i pomiary. Określono procentowy udział roślin kwitnących w populacji, liczbę pędów kwiatostanowych, liczbę kwiatów oraz liczbę wykształconych owoców na roślinie. Oceniono masę nasion z rośliny i ich wartość siewną (masa 1000 nasion, zdolności kiełkowania) oraz masę kwiatów z rośliny. Kwiaty scharakteryzowano pod względem zawartości i składu związków flawonoidowych. Stwierdzono istotne różnice między populacjami. Udział roślin kwitnących w populacji wahał się od 72 (Spieszyn) do 92 (Ruś) procent. Najmniej pędów kwiatostanowych wytworzyły rośliny z populacji Siemiatycze (3 szt./roślinę), a najwięcej z populacji Drohiczyn 2 (9,8 szt./roślinę). Największe zróżnicowanie dotyczyło natomiast liczny (CV=45%) i masy kwiatów (CV=50%), a także zawartości zidentyfikowanych związków flawonoidowych tj. 3-O-rutynozydu izoramnetyny (CV=54%), 3-O-glukozydu izoramnetyny (CV=48%) i rutozydu (CV=44%). Pod względem wartości siewnej nasion, oceniane populacje były mniej zróżnicowane. Masa 1000 nasion mieściła się w granicach 0,772-0,872 g, natomiast zdolność kiełkowania wynosiła od 38,10 do 51,50%.

Praca zrealizowana została wg Programu Wieloletniego „Tworzenie naukowych podstaw postępu biologicznego i ochrona roślinnych zasobów genowych źródłem innowacji i wsparcia zrównoważonego rolnictwa oraz bezpieczeństwa żywnościowego kraju”, w ramach zadania 1.2. „Prowadzenie kolekcji zasobów genowych roślin leczniczych i aromatycznych (w tym przyprawowych) z wyłączeniem roślin chronionych na terenie Polski”.